SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2560

av Stina Larsson m.fl. (C)

Vatten, hav och fiske

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en nationell strategi för fördelning av resurser vid stor vattenbrist och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur den befintliga finansieringen av va-infrastrukturen kan breddas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett begränsat statligt investeringsstöd riktat till de kommuner som har högst omkostnader per capita sett till va-infrastrukturen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell klimatanpassningsfond och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja vattensparande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga underjordiska vattenresurser och främja grundvattenåterskapande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur vatten kan användas effektivare i landskapet och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av en vattenkommission och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till kommuner kring klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regelverket för mätning av vattenkvalitet vid badplatser och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras från sitt förhöjda PFAS-innehåll och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gruppförbud mot PFAS och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska negativ miljöpåverkan av diklofenak genom hårdare reglering av försäljning utan recept och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot skrubberdumpning och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att minska övergödningen av Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ta initiativ till en återhämtningsplan för Östersjön tillsammans med länderna runt Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en revidering av EU:s fleråriga plan för Östersjön, för att fler parametrar ska inkluderas i de vetenskapliga råd som påverkar fiskekvoternas storlek och för att förvaltningen av bestånden ska vara mer lokal, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att tills vidare förbjuda allt storskaligt sill- och strömmingsfiske i Östersjön och i synnerhet det som går till industriändamål och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bottentrålning som utgångspunkt ska vara förbjudet, men att det ska finnas möjligheter till undantag för exempelvis det kustnära fisket, och tillkännager detta för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att dagens system med pelagiska fiskerättigheter, regionalkvot och kustkvot ska ses över i grunden och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att den nationella fiskeriförvaltningen får ett tydligare regionalt fokus genom att beslut om fördelningen av Östersjöns fiskekvoter tas i samråd med berörda länsstyrelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att minska skadorna från säl och skarv och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphäva EU:s förbud mot att handla med sälprodukter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska ha en tydlig strategi för att motverka och samla in spökfiskande redskap som lämnats kvar i haven, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetenshöjande insatser inom vattenbruk för kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsvidaretillstånd för ett konkurrenskraftigt svenskt vattenbruk och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Tillgången till nästintill obegränsat med rent vatten har länge varit en självklarhet i Sverige. När vi vrider på kranen i hemmet eller på arbetsplatsen är vi vana vid att få ut dricksvatten i världsklass. Vi lever också i ett land med långa kuststräckor där havet är en plats för både rekreation och små- och storskaliga näringsverksamheter. Det senaste årtiondet har dock gett oss anledning att inse att vi inte kan ta allt detta för givet. Den svenska va-infrastrukturen är föråldrad och behöver klimatanpassas för mer extremt väder i framtiden, grundvattennivåer har minskat och spår av kemikalier, läkemedel och mikroplaster är mer vanligt förekommande i dricksvattnet än tidigare. Också ur ett beredskaps- och sårbarhetsperspektiv är tillgången på rent dricksvatten en viktig fråga, inte minst i den fortsatta totalförsvarsplaneringen. Vi behöver också stora och livskraftiga fiskbestånd för både livsmedelsförsörjning och biologisk mångfald och detta hotas av bland annat överfiske.

Vatten och va

Ur ett beredskapsperspektiv har frågan om tillgången på rent dricksvatten ytterligare dimensioner. Av dessa anledningar finner Centerpartiet det relevant att utveckla en nationell vattenresursstrategi som tar ett helhetsgrepp om vem eller vilka som ska få vatten, vid vilket tillfälle samt hur mycket i tider av stor vattenbrist. Ju robustare den grundläggande vatteninfrastrukturen är, desto mindre är sannolikheten att dricksvattnet ska bli otjänligt (yrkande 1).

De stora investeringsbehov som finns i va-infrastrukturen förutsätter en översyn över på vilka sätt dessa kan finansieras. En sådan bör exempelvis omfatta om det ska vara möjligt att ta ut en extra avgift på offentligt vatten för investeringar eller om kommuner ska kunna fondera medel även för att återinvestera i befintlig va-infrastruktur (yrkande 2).

Kostnaderna skiljer sig kraftigt mellan kommuner med de lägsta va-taxorna och de med de allra högsta, och det är oftast ytmässigt stora, glesbefolkade och resurssvaga kommuner som betalar mest per meter ledning, men detsamma kan finnas också i andra typer av kommuner. Att kraftigt öka deras taxor eller att lägga på en avgift på det offentliga vattnet skulle ha avsevärda ekonomiska effekter för medborgarna och bidra till att förstärka klyftorna mellan stad och landsbygd. Centerpartiet vill därför utreda möjligheten att införa ett begränsat statligt investeringsstöd, som en nationell VA-fond, som är specifikt riktat till de kommuner som har högst omkostnader per capita sett till va-infrastrukturen. Det bör syfta till att möjliggöra nödvändiga reinvesteringar i det befintliga nätet i de fall andra finansieringsalternativ inte är tillräckliga, eller där geografiska och demografiska faktorer kraftigt drivit upp kostnaderna för kommunen. Ett investeringsstöd bör inte ersätta andra kapacitetsförstärkande och kostnadseffektiviserande åtgärder. (yrkande 3).

Centerpartiet vill också att EU skapar en klimatanpassningsfond som bland annat bekostas av intäkterna från koldioxidjusteringsmekanismen. Fondens medel ska användas för att minimera samhällskadorna som uppstår till följd av klimatförändringarna. Samtidigt finns också behov av nationellt stöd till kommuner för bland annat vallar eller andra typ av skydd av våra kuster där också till exempel anläggande av ålgräsängar kan ingå. Staten behöver ta ansvar för det som kommunerna inte styr över själva, som stranderosioner när hela stränder spolas bort. Därför bör en klimatanpassningsfond som kommuner kan söka stöd ifrån för åtgärder av dessa slag utredas (yrkande 4).

På hushållsnivå kan relativt enkla åtgärder vidtas som bidrar till en mer effektiv vattenförbrukning. Centerpartiet vill att det sätts högre standarder på utformningen av produkter redan i tillverkningsfasen, genom skarpare ekodesignkrav. Genom nationella riktlinjer och i förlängningen EU:s ekodesigndirektiv vill vi se krav på att bland annat toaletter, duschar och blandare ska vara vattensnåla. Toaletter som är snålspolande eller använder gråvatten (det vill säga från bad, disk och tvätt) är redan vanligt förekommande och studier gör gällande att vattenförbrukningen i ett hushåll kan minska med upp till 50 procent med rätt typ av åtgärder. Det är också av betydelse att det offentliga föregår med gott exempel och själv främjar vattensnål teknik vid renoveringar

av sina fastigheter samt i högsta möjliga mån premierar sådan teknik där det är lämpligt inom offentlig upphandling. Även vissa regelverk behöver ses över för att underlätta detta. Vi finner det också relevant att se över hur det gröna skatteavdraget kan breddas för att kunna medges privatpersoner och hushåll som gör vattenbesparande investeringar i hemmet, till exempel genom att byta ut duschar och toaletter. Det skulle stimulera fler till att vidta sådana åtgärder och på sikt minska vår samhälleliga vattenförbrukning (yrkande 5).

Grundvattennivåer, som på senare år har varit mycket låga sommartid, måste långsiktigt höjas. Centerpartiet vill därför se att staten tar ytterligare initiativ till att kartlägga omfattningen av och tillgängligheten på underjordiska vattenresurser med hjälp av modern karteringsteknik, och stimulerar initiativ och innovationer för grundvatten-återskapning. Det är också av stor vikt att bottenkartering blir en än viktigare del av arbetet med en fungerande vattenvård i Sverige och att den funktionen finns hos till-synsmyndigheterna. Aktuell teknisk kunskap och kompetens är en förutsättning för att kunna bedriva detta arbete och vi vill se att åtgärder vidtas för att säkerställa detta (yrkande 6).

Även i landskapet finns stora möjligheter att använda vattnet effektivare. Vi ser ett behov av översyn av dagens vattenlagstiftning så att den inte bara anpassas till att leda bort vatten utan även samla upp vatten. Det kan till exempel handla om att anlägga bevattningsdammar och kombidammar. Sådana dammar kan dessutom vara värdefulla platser för att öka den biologiska mångfalden. För Centerpartiet är det viktigt att den svenska vattenlagstiftningen ses över med ett holistiskt synsätt där såväl miljö- och klimatnytta som nationell krisberedskap inkluderas (yrkande 7).

Ansvaret för vattenfrågan är splittrat över bland annat flera myndigheter och det skulle behövas ett mer samlat ansvar vilket också dricksvattenutredningen samt klimat- och sårbarhetsutredningen lyft fram. Vattenfrågan och då inte minst de föråldrade avloppssystemen är ett stort och allt mer brådskande problem och med större risk för översvämningar och torka blir läget allt mer akut när klimatkrisen förvärras. För frågor av så genomgripande betydelse behövs ett helhetsperspektiv och en form att hantera dem. Därför bör en parlamentarisk vattenkommission tillsättas i Sverige för att stärka vattenberedskapen med åtgärder som förebygger översvämningar, håller kvar vatten i landskapen och motverkar brist på dricksvatten och säkrar en fungerande avloppshantering (yrkande 8)

Tempot i klimatanpassningsåtgärderna behöver höjas. Klimatanpassning omfattar många olika typer av åtgärder och det är viktigt att underlätta för kommuner att kunna genomföra åtgärder i tid. Därför bör kommuner få bättre stöd för att planera och genomföra åtgärder mot klimatanpassade risker (yrkande 9)

Det finns möjligheter att hitta fler digitala lösningar i arbetet med vattenfrågorna. Det ät till exempel angeläget att kunna använda automatisk eller digital mätutrustning för att övervaka vattenkvalitet Centerpartiet vill därför modernisera regelverket för mätning av vattenkvalitet vid badplatser så att automatiska avläsning kan användas (yrkande 10).

PFAS är en av vår tids stora miljö- och hälsoutmaningar när det kommer till kemikalier och deras påverkan på människor och naturen. Därför är det väldigt angeläget att minska förekomsten av PFAS i alla delar av samhället. Centerpartiet vill att Sverige inför lägsta möjliga gränsvärden på hur mycket PFAS som får finnas i dricksvattnet. Vi vill också att produkter innehållande PFAS snabbare fasas ut i Sverige och vi bör överväga att gå före EU i fråga om att ta fram ett nationellt förbud. Kemikalieinspektionen bör snarast ges ett uppdrag att utreda detta. Det finns nu ett lagförslag om att all tillverkning och försäljning av PFAS ska förbjudas i EU även om förslaget innehåller tidsbegränsade undantag för vissa användningsområden. Regeringen behöver också vidta åtgärder snarast för att se över hur de mest kontaminerade vattentäkterna kan saneras för att bli av med sitt förhöjda PFAS-innehåll. Det behövs även ytterligare innovation för metoder att rena vatten från PFAS. Det är helt oacceptabelt att det tillåtits spridas så länge att vattentäkter runt om i landet måste tas ur bruk, vilket får oerhörda konsekvenser för det svenska lantbruket och vår dricksvatten-produktion. Detta blir också ännu mer betydelsefullt när tillgången till dricksvatten blir en mer akut fråga med anledning av klimatförändringarna och beredskapsskäl generellt. Därför är det också viktigt att följa utvecklingen för att se hur miljö och hälsa kan skyddas på bästa sätt (yrkande 11).

Centerpartiet vill också att EU omgående inför ett gruppförbud mot PFAS. Det är lika viktigt för djur och natur på land som det är för havets ekosystem, och då inte minst Östersjön är så sårbart och ett förbud måste införas på EU-nivå för att vara effektivt. Det beror helt enkelt på att det är därifrån mycket av giftet kommer, inklusive från Sverige, och att länderna runt Östersjön måste agera tillsammans för att stoppa det. Vi kan inte fortsätta låta giftiga evighetskemikalier läcka ut i naturen och vattendrag. Det är inte ansvarsfullt mot kommande generationer (yrkande 12).

Studier från branschorganisationen Svenskt Vatten har också visat att mängden diklofenak, ett smärtstillande och inflammationshämmande läkemedel som bland annat finns i olika typer av gel och spray och säljs receptfritt i butiker, har en kraftigt negativ påverkan på vatten och att gränsvärdena för god ekologisk status är överskridna i ett stort antal områden i Sverige. För att minska en negativ miljöpåverkan och indirekt påverkan på människors hälsa vill Centerpartiet utreda hur försäljningen av diklofenak kan regleras hårdare, exempelvis genom att helt fasa ut försäljningen av receptfri diklofenak (yrkande 13).

Hav

Varje dag året runt dumpar fartyg från alla världens hörn ut stora volymer kraftigt förorenat vatten i Östersjön. Det kommer från så kallade svavelskrubbrar och är i praktiken fartygens avgaser blandade med vatten. Utsläppen innehåller bland annat svavel och tungmetaller, och är mycket farliga för plankton och andra organismer. Med ett skrubberförbud minskar riskerna för oljekatastrofer, som den i Blekinge i oktober 2023, eftersom tjockoljan skulle försvinna som bränsle. Centerpartiet vill att EU förbjuder utsläpp från skrubbrar i hela Östersjön (yrkande 14).

Övergödning

Östersjön är ett av världens mest övergödda havsområden. När kväve och fosfor tillförs havet i alltför stora mängder utlöses en kedjereaktion med algblomningar, syrebrist och döda bottnar som följd. Trots att utsläppen har minskat under de senaste decennierna återstår stora utmaningar innan Östersjön kan återfå god ekologisk status. En av de viktigaste åtgärderna är att fortsätta minska läckaget av växtnäring från jordbruket, som fortfarande står för en betydande del av tillförseln av kväve och fosfor till havet.

För att komma till rätta med problemen krävs insatser i hela Östersjöns avrinningsområde. Centerpartiet vill därför att EU:s medlemsländer runt Östersjön stärker arbetet med att minska jordbrukets näringsläckage genom riktade miljöåtgärder inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Det kan handla om rådgivning och kunskapsöverföring enligt modell från Greppa Näringen, stöd till våtmarker, odling av fånggrödor och andra åtgärder som minskar förlusterna av växtnäring från jordbruket. Gemensamma miljö- och klimatinsatser bidrar både till bättre måluppfyllelse och till mer likvärdiga konkurrensvillkor för lantbrukare runt Östersjön.

Arbetet med nästa reform av EU:s jordbrukspolitik pågår redan nu, och Sverige måste vara en tydlig röst för åtgärder som minskar näringsläckaget till Östersjön. För Centerpartiet är ett av den gemensamma jordbrukspolitikens viktigaste mervärden att finansiera kollektiva nyttigheter som biologisk mångfald, ett öppet landskap och levande hav. Det står i kontrast till en politik som bygger på ineffektiva och produktionskopplade stöd. Sådana stöd är fortfarande vanliga i flera medlemsländer och riskerar att snedvrida konkurrensen samtidigt som de försvårar omställningen till ett mer hållbart och resurseffektivt jordbruk.

Centerpartiet är därför kritiskt till förslag som ökar möjligheterna att använda produktionskopplade stöd. I stället bör resurserna användas för att stärka jordbrukets konkurrenskraft genom innovation, kunskapsutveckling och investeringar i miljö- och klimatåtgärder. Det skulle gynna både Europas lantbrukare och Östersjöns långsiktiga återhämtning. (yrkande 15)

Återhämtningsplan för Östersjön

Östersjön är ett av världens mest utsatta hav. Under decennier har övergödning, miljögifter, förstörda livsmiljöer och ett alltför hårt nyttjande av havets resurser försvagat ekosystemen och satt flera fiskbestånd under hård press. För att vända utvecklingen behövs en långsiktigt hållbar fiskeriförvaltning i kombination med kraftfulla insatser för att minska övergödningen, begränsa utsläppen och återställa viktiga lek- och uppväxtområden. Friska fiskbestånd är en förutsättning för biologisk mångfald, svensk livsmedelsförsörjning och levande kustsamhällen. Att återupprätta Östersjöns ekosystem är därför inte bara en miljöfråga, utan också en fråga om jobb, beredskap, konkurrenskraft och hållbar tillväxt.

I de åtta EU-länderna kring Östersjön bor över 150 miljoner människor, och därtill påverkas havet av utsläpp från flera andra medlemsländer vars kväve, fosfor och

miljögifter till slut når vårt gemensamma hav. Sverige behöver göra mer på hemmaplan, men det är genom EU-samarbetet som den politiska kraften finns för att åstadkomma förändring i den skala som krävs. Centerpartiet vill att alla EU-länder runt Östersjön skyndsamt höjer sina ambitioner. Därför vill vi att Sverige tar initiativ till en gemensam återhämtningsplan för Östersjön, med fokus på åtgärder som snabbt kan genomföras och ge effekt på kort sikt för att stärka fiskbestånden, minska övergödningen och stoppa utsläppen av miljögifter.
(yrkande 16)

Förvaltningen av fisket i Östersjön styrs i dag av en flerårig EU-plan som antogs 2016. Sedan dess har förutsättningarna förändrats kraftigt, och planen är inte längre anpassad till dagens verklighet. Centerpartiet vill därför se en genomgripande revidering av EU:s fleråriga plan för Östersjön. De vetenskapliga råd som ligger till grund för fiskekvoterna behöver ta hänsyn till fler relevanta faktorer, samtidigt som förvaltningen av fiskbestånden måste bli mer regionalt förankrad.

Ett återkommande problem har varit att EU:s ministerråd gång på gång har frångått rekommendationerna från Internationella havsforskningsrådet (ICES). Trots att fiskbestånden i Östersjön befinner sig på historiskt låga nivåer beslutade ministerrådet att tillåta fortsatt storskaligt fiske efter sill och strömming under 2025. Flera tidigare svenska regeringar bär ett ansvar för att inte ha lyckats samla stöd för en mer ansvarsfull förvaltning. (yrkande 17)

Minskat sill- och strömmingsfiske i Östersjön

Sill och strömming har genom historien spelat en central roll för Sveriges livsmedelsförsörjning och utgör än i dag en viktig del av vårt kulturarv. Det kustnära fisket bedrevs tidigare från mindre båtar med syfte att försörja lokalsamhällen med mat och inkomster. Under de senaste decennierna har dock utvecklingen gått i en annan riktning. Samtidigt som de kustnära fiskeflottorna blivit färre och fångsterna minskat har det storskaliga trålfisket kommit att dominera stora delar av Östersjön. En betydande del av fångsterna förs i dag till bland annat Danmark för att användas i industriell produktion av fiskmjöl och fiskolja, som i sin tur används som foder inom exempelvis djuruppfödning.

En kollaps av Östersjöns sill- och strömmingsbestånd skulle få allvarliga konsekvenser, inte bara för havets ekosystem utan också för de kustsamhällen som är beroende av fisket för sin försörjning, identitet och framtidstro. Även besöksnäringen och den levande landsbygden längs Östersjökusten riskerar att drabbas hårt. Traditioner och kunskaper som förts vidare mellan generationer riskerar att gå förlorade.

Mot denna bakgrund anser Centerpartiet att Sverige inför kommande förhandlingar om EU:s fiskekvoter ska verka för minskade fiskekvoter och allra helst ett tillfälligt stopp för allt storskaligt fiske efter sill och strömming i Östersjön, särskilt när fångsterna går till industriella ändamål såsom produktion av fiskmjöl och fiskolja. EU bör även införa ett tillfälligt förbud mot bifångster av sill och strömming vid fiske efter skarpsill. Samtidigt med att Sverige driver denna linje på EU-nivå bör Sverige verka för en bilateral överenskommelse med Finland om att storskaligt industriellt fiske efter sill och strömming inte ska tillåtas i Bottenhavet och Bottenviken. Sverige och Finland har möjlighet att gemensamt reglera fisket i dessa vatten utan att invänta beslut från övriga EU-medlemsstater (yrkande 18).

Bottentrålning

Bottentrålning är en form av fiske som kan orsaka betydande skador på marina ekosystem och bör därför användas restriktivt. Samtidigt skiljer sig förutsättningarna för bottentrålning åt mellan olika havsområden, arter och fiskemetoder. Effekterna på havsmiljön varierar beroende på bottnarnas känslighet, lokala ekosystem samt om fisket bedrivs småskaligt och kustnära eller i stor industriell skala.

Centerpartiet anser därför att utgångspunkten ska vara ett förbud mot bottentrålning i områden där metoden riskerar att skada bottenmiljöer och biologisk mångfald. Regelverket behöver dock vara tillräckligt flexibelt för att möjliggöra undantag där vetenskapliga underlag visar att påverkan är begränsad och fisket kan bedrivas långsiktigt hållbart. Ett sådant förhållningssätt gör det möjligt att värna både havsmiljön och det kustnära yrkesfiskets framtid.

Särskilt viktigt är att beakta de regionala skillnaderna mellan Östersjön, Västerhavet och Bottenviken. Ett generellt totalförbud riskerar att slå hårt mot hållbara fisken som i dag utgör viktiga näringar i kustsamhällen, exempelvis fisket efter nordhavsräka, havskräfta och siklöja. Samtidigt måste omställningen mot mer selektiva och skonsamma fiskeredskap fortsätta, liksom utvecklingen av en regional och ekosystembaserad samförvaltning av fiskeresurserna.
Genom att kombinera ett starkt skydd för känsliga havsmiljöer med möjligheter till väl motiverade undantag kan fiskeripolitiken bidra till såväl livskraftiga ekosystem som ett långsiktigt hållbart yrkesfiske. (yrkande 19)

Utvecklad nationell fiskeriförvaltning

Ett livskraftigt kustnära och regionalt fiske är av stor betydelse för både kustsamhällenas utveckling, den svenska livsmedelsförsörjningen och för möjligheterna att bygga upp en stark inhemsk beredningsindustri. Samtidigt finns det skäl att se över hur de nationella fiskekvoterna fördelas för att säkerställa att dagens system uppfyller sina ursprungliga syften.

Det pelagiska systemet med överlåtbara fiskerättigheter har bidragit till långsiktighet och ansvarstagande inom fisket. Samtidigt finns en risk att fiskerättigheter koncentreras till ett fåtal aktörer, vilket kan försvaga det regionala och kustnära fisket. Även dagens system med regionalkvot och kustkvot bör analyseras för att säkerställa att kvoterna i praktiken gynnar de fiskeföretag som landar sina fångster lokalt och därmed bidrar till sysselsättning, förädling och ekonomisk utveckling i kustregionerna. Mot denna bakgrund bör dagens system med pelagiska fiskerättigheter, regionalkvot och kustkvot ses över i grunden. (yrkande 20)

Förvaltningen av Östersjöns fiskeresurser behöver också komma närmare de människor, företag och lokalsamhällen som berörs av besluten. I dag fattas beslut om fördelningen av de nationella fiskekvoterna centralt, trots att värdefull kunskap om fiskbestånd, lokala förutsättningar och näringens behov finns hos de länsstyrelser som arbetar nära kust- och fiskefrågorna. Ett tydligare regionalt inflytande över kvotfördelningen skulle kunna stärka beslutsunderlagen, öka legitimiteten i fiskeförvaltningen och bidra till ett större förtroende för de beslut som fattas. Därför bör fördelningen av Östersjöns fiskekvoter ske i samråd med berörda länsstyrelser och den nationella fiskeriförvaltningen ges ett tydligare regionalt fokus. (yrkande 21)

Åtgärder mot skador från säl och skarv

Det hållbara yrkesfisket bidrar till levande kust- och insjösamhällen, fler arbetstillfällen och en växande besöksnäring. För att öka andelen fisk som går till humankonsumtion krävs enligt Centerpartiet insatser på flera områden. En fråga som återkommande lyfts av näringen är behovet av att minska de omfattande skador som säl och skarv orsakar på fiskbestånd, redskap och fångster. Här har politiken ett ansvar att gripa in med verkningsfulla åtgärder på nationell och regional nivå.

När det gäller säl kan Naturvårdsverket besluta om licensjakt på gråsäl och knubbsäl. Jakten är dock både tidskrävande och kostsam för den enskilde jägaren, vilket begränsar möjligheterna att nå de beslutade avskjutningsmålen. Därtill innebär EU:s regelverk att den som fäller säl inte får sälja sälskinn eller sälkött. Det minskar incitamenten för jakt och leder till att värdefulla resurser inte tas till vara. Centerpartiet har under lång tid kritiserat denna ordning och vill verka för förändringar som möjliggör ett bättre nyttjande av sälens produkter.
(yrkandena 22 och 23).

Havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet

Det svenska havs-, fiskeri- och vattenbruksprogrammet 2021–2027 är en central del av genomförandet av EU:s gemensamma havs- och fiskeripolitik och syftar till att främja ett miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbart fiske och vattenbruk i Sverige. Genom programmet ges stöd till investeringar och utvecklingsprojekt som kan sökas av bland annat yrkesfiskare, vattenbruksföretag, universitet, branschorganisationer och myndigheter.

Centerpartiet välkomnar bland annat de ökade satsningarna inom programmet för att synliggöra och hantera problemet med förlorade fiskeredskap, så kallade spökgarn. Dessa redskap kan ligga kvar i haven under lång tid, fortsätta fånga fisk och andra marina organismer samt bidra till nedskräpning av havsmiljön. Arbetet med att lokalisera och samla in spökgarn är därför en viktig insats för både miljön och fiskets långsiktiga hållbarhet.

Det småskaliga kustfisket har särskilt goda förutsättningar att bidra till detta arbete. Fiskarna besitter en unik lokal kunskap om fiskeområdena och disponerar fartyg som ofta är väl lämpade för att lokalisera och bärga förlorade redskap. Genom att ta tillvara dessa resurser kan insatserna mot spökgarn stärkas samtidigt som nya kompletterande intäktsmöjligheter skapas för det kustnära fisket. (yrkande 24).

Vattenbruk

Vattenbruk på land och i havet har stor potential att skapa jobb, företagande och hållbar tillväxt i hela Sverige. Trots det hämmas näringens utveckling fortfarande av regelverk och tillståndsprocesser som ofta upplevs som komplicerade, tidskrävande och kostsamma. Det har fått till följd att 90 procent av den odlade fisk vi äter är importerad. Centerpartiet vill skapa bättre förutsättningar för vattenbruksnäringen genom mer ändamålsenliga regelverk, effektivare myndighetsprocesser samt ökade satsningar på forskning, innovation och investeringar. (yrkande 25)

Ett viktigt steg i denna riktning togs när riksdagen 2025 antog propositionen *Förbättrade förutsättningar för ett hållbart vattenbruk* (prop. 2024/25:136). Lagändringarna i fiskelagen (1993:787) och miljöbalken innebär att vattenbrukets miljöpåverkan ska prövas enbart enligt miljöbalkens bestämmelser om miljöfarlig verksamhet. Reformen förenklar regelverket och skapar bättre förutsättningar för

företag att etablera och utveckla vattenbruksverksamhet i Sverige. Kortare handläggningstider, minskad administration och ökad förutsebarhet är viktiga förbättringar som stärker näringens konkurrenskraft.

För att reformen ska få fullt genomslag krävs att kommunerna ges rätt förutsättningar att tillämpa det nya regelverket. Flera remissinstanser lyfte behovet av kompetenshöjande insatser, och även utredningen *SOU 2023:74* pekade på vikten av att stärka den lokala myndighetskompetensen. Centerpartiet delar denna bedömning. En enhetlig och rättssäker tillämpning i hela landet är avgörande för att reformens syften ska uppnås.

Svenskt vattenbruk är kapitalkrävande och kräver långsiktiga investeringar med långa avskrivningstider. Trots det har tidsbegränsade miljötillstånd i praktiken blivit vanligt förekommande inom vattenbruket, vilket skapar osäkerhet kring framtida verksamhetsvillkor och riskerar att hämma investeringar och tillväxt. Miljöbalken innehåller redan verktyg för att säkerställa miljöhänsyn genom tillsyn, uppföljning, villkorsändringar och omprövning av tillstånd.

Mot denna bakgrund anser Centerpartiet att det bör utredas hur regelverket kan förändras så att tillsvidaretillstånd blir huvudregel för verksamheter av särskild betydelse för livsmedelsförsörjningen, medan tidsbegränsning används när särskilda skäl föreligger. En sådan ordning skulle bidra till ökad rättssäkerhet, stärkt investeringsvilja och förbättrade förutsättningar för ett konkurrenskraftigt svenskt vattenbruk. (yrkande 26)

Stina Larsson (C)

Julia Algotsson (C)

Emma Brihall (C)

Birte Sandberg (C)

Anders Ådahl (C)

Rickard Nordin (C)

Ulrika Heie (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Martin Ådahl (C)